І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 36. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 25-го ЛЮТОГО 1965 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 25, 1965 No. 36. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Середа, 24-го лютого 1965 р.

В АМЕРИЦІ

РОБІТНИЦТВО ПРОТИ ЛІКАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА за те, що воно поборює урядовий законопроєкт про шпитальну опіку над старшими особами в рамах соціяльного забезпечення. Виконна Рада Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій на нарадах в Бел Гарбурі на Флориді гостро виступила проти Американського Лікарського Товариства за те, що воно знов старається не допустити в Конґресі до ухвалення закону, який давав би безплатну шпитальну опіку всім тим, що є членами соціяльного забезпечення і скінчили 65ий рік життя. Лікарі видають мільйони долярів на поборювання урядового проєкту і внесли свій власний законопроєкт, який має більше обіцянок ніж дійсної допомоги старшим особам — твердять робітники.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН НАЙМЕНУВАВ ЧЛЕНІВ КРАЙОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ РАДИ, яку очолив Роджер Р. Стівенс — бродвейський режисер і дорадник Президента в справі мистецтва. Дальші члени Мистецької ади: скрипаль Ісаак Стерн, композитор і диригент Ліонард Бернстейн, хореограф — Аґнес ДеМілл, актор Ґреґорі Пек та інші визначні мистці. Ця номінація мала таку передісторію: В Сенатській комісії велися переслухання в справі законопроєкту про заснування урядом підтримуваної мистецької фундації. Сенатор - республіканець із Ню Йорку Джекоб Джевітс нарікав на те, що Президент досі навіть не найменував членів Мистецької Ради. Незабаром принесли список із членами Ради до залі переслухань.

АФП — КІО ЗА $2-МІНІМАЛЬНУ ПЛАТНЮ І ЗА 35-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ. Виконна Рада Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організацій на конвенції в Бел Гарборі на Флориді домагається збільшення мінімальної платні за годину праці із $1.25 до $2 і зменшення годин праці в тижні з 40 до 35. Дальші домагання цієї найбільшої робітничої організації такі: поширення закону про справедливі умови праці на дальших 10 000 000 робітників та збільшення платні за надчисельні години праці, за яку тепер платять півтора разу, а мали б платити подвійно. Голова АФП — КІО Джордж Міні заявив, що збільшення заробітньої платні не є мрією, воно є в рамках боротьби проти вбогости.

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ПАРТІЯ НЕ СМІЄ СКЛАДАТИСЯ З САМИХ ТІЛЬКИ АНГЛО - САКСІВ, казав Чарлз Г. Персі на зборах молодих республіканців у Вашинґтоні. Він казав, що республіканці не можуть обмежуватися до білих протестантів, і мусять бути притягаючою силою для негрів і американців чужого походження та інших, так званих меншостевих груп. Те саме підкреслювали й інші старші промовці: конґресмен Джералд Р. Форд, провідник республіканської меншости в Палаті та асистентка голови Крайового Республіканського Комітету п-і Пет Гютар.

ЧИСЛО РОБІТНИХ СИЛ В 1970-му РОЦІ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ НА 86 000 000, а в 1980-му році на — 101 400 000. В 1964-му році робітних сил в цій країні було 77 000 000, а в 1960-му році — 73 000 000. Від 1961-го до 1970-го року число робітних сил збільшиться на 17.7%, а від 1971-го до 1980-го року передбачають збільшення на 17.9%. Коли число робітних сил від 1964 до 1980 року має збільшитися на 24 000 000, то це значить, що кожного року треба б створювати по півтора мільйона нових варстатів праці, щоб могли дістати працю ті, що кінчають школи і виходять на ринок праці. Коли б мало бути зменшене число безробітних, то треба б ще більшого числа нових варстатів праці.

У СВІТІ

У ДАМАСКУ, СТОЛИЦІ СИРІЇ, ПОВІСИЛИ ПУБЛІЧНО американського громадянина 37-річного Фаргана Аттасі, родом сирійця, засудженого кілька днів тому на смерть разом з майором Абдель Муен Гакімі, за нібито шпигунську роботу для Америки. Секретаря американської амбасади Вотера Сновдена і його секретарку, які нібито мали контакти з отими сирійцями, видалено. Сирійський уряд відмовився визнати за Фарганом Аттасі американське громадянство і не допустив до нього представників амбасади ЗДА ані американського адвоката. Майора Гакімі розстріляли.

БРИТАНІЯ ЗАПРОПОНУВАЛА, ЩО ВОНА ГОТОВА ПРИЗНАЧИТИ СВОЇХ 6 КУРЕНІВ піхоти до збройної сили Об'єднаних Націй, яка мала б за завдання зберігати мир у загрожених воєнними діями країнах. Британську пропозицію зроблено у „Білій Книзі", яка обмірковує взагалі оборонну стратегію Британії та формулює в цій справі становище соціялістичного уряду Британії.

ДО ІЗРАЇЛЮ ПРИБУДЕ В ЦЬОМУ ТИЖНІ АВЕРЕЛЛ ГАРРИМАН, донедавна заступник державного секретаря, тепер „похідний амбасадор" Америки. Цю його подорож пов'язують з загостреною ситуацією на Середньому Сході внаслідку посиленої протиізраїльської кампанії збоку Єгипту, Сирії й інших арабських країн. Єгипет посилив цю кампанію особливо після того, як Західня Німеччина призвала Ізраїлеві 80-мільйоновий кредит на закупно важкої зброї.

ІНДОНЕЗІЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ СУКАРНО СКАСУВАВ СВОБОДУ ПРЕСИ. У своїй промові до Спілки індонезійських журналістів з нагоди її 19-річчя, заявив Сукарно, що допускальна тільки та преса, яка підтримує „революцію". Тому він закрив всі антикомуністичні часописи в Індонезії та розв'язав антикомуністичну організацію.

КНЯЗЬ ВІНДЗОРУ ПРИЇХАВ ДО ЛОНДОНУ НА ЛІКУВАННЯ ОКА. Князь Віндзору, колишній король Едвард VIII, живе постійно в ЗДА і рідко приїздить до Англії, бо його дружини, колишньої розведеної пані Сімпсон, задля якої він зрікся престолу, не приймають на королівському дворі. Тепер він прибув разом із своєю дружиною, щоб порадитися сера Стюарта Елдера, хірурга-окуліста королеви Єлисавети, яка є братаницею князя. Князя Віндзора будуть оперувати.

МАРШАЛ РОДІОН МАЛІНОВСЬКИЙ, СОВЄТСЬКИЙ МІНІСТЕР ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ, ВИГОЛОСИВ войовничу промову на церемонії у Москві в честь 47-ліття створення совєтської армії. Маліновський назвав політику ЗДА у В'єтнамі „нечуваною аґресією" з погрожуванням, що та політика „може розпалити велику війну". Водночас він використав нагоду для таврування Хрущова, якому він сам завдячує свою кар'єру, закинувши Хрущову „суб'єктивізм, приймання раптових рішень та викрикування про совєтську збройну силу". Але за іменем Хрущова не назвав.

НІКІТІ ХРУЩОВУ ПРИДІЛЕНО В МОСКВІ 5-ТИКІМНАТНЕ ПОМЕШКАННЯ в новому мешкальному домі недалеко Кремля. Крім того він має свою „дачу" в селі Усово, за 24 милі від Москви. Закордонним журналістам заявляють офіційні чинники: „Нікіта Сергійович є приватною особою, може робити, що йому подобається, ми не заінтересовані його діями і не знаємо, де він перебуває".

Головний редактор „Свободи" Антін Драган виїхав до Риму й інших столиць Европи

Подані у вчорашньому числі „Свободи" повідомлення про урочистості інсталяції Кардинала Йосифа Сліпого й інших найменованих Папою Павлом УІ-им кардиналів були передані з Риму телефонічно головним редактором „Свободи" Антоном Драганом, який виїхав в четвер 18 лютого ц. р. літаком до Риму, щоб репрезентувати наш щоденник на урочистості інсталяції Кардинала Йосипа Сліпого, що відбулася в понеділок 22 лютого, та під час консисторії Кардиналів, призначеної на четвер 25 лютого і поінформувати безпосередньо широку громаду Читачів „Свободи" про ці події. З Риму ред. А. Драган виїде до Німеччини, де між іншим відвідає українські осередки у Мюнхені, і звідти до Парижу і Сарселю у Франції та до Лондону в Англії. Подорож ред. А. Драгана триватиме приблизно два тижні.

Ред. Антін Драган

АФП-КІО проти Американського Лікарського Товариства

Бел Гарбур, Флорида. — Виконна РАДА Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій, яка відбуває тут річні наради, опублікувала гостру заяву проти Американського Лікарського Т-ва, в якій каже, що зорганізовані лікарі знов стараються завдати смертельний удар тому законопроєктові, який передбачає шпитальну опіку тим всім старшим особам, які покінчили 65-ий рік життя, і, згідно із проєктом, мали б право на безплатну шпитальну та домашню опіку в часі недуги, бо кошти лікування покривало б соціяльне забезпечення. АФП — КІО підтримує урядовий законопроєкт. Недавно през. Джансон закликав американське громадянство підтримати зусилля уряду, щоб ще на цій сесії Конґресу схвалити закон про медичну опіку згідно із проєктом Кінґа - Андерсона. Цей проєкт передбачає 60 днів шпитальної опіки для недужих пенсіонерів; 60 днів лікування після виходу із шпиталю та безплатні такі лікувальні засоби, як пересвітлювання рентґеном та ляборатрійні досліди.

КУК покликав окрему комісію для розгляду свого становища в справі контактів з Україною

Вінніпеґ. — Український тижневик „Канадійський Фармер" з 20 лютого ц. р. подає такі інформації у зв'язку із „Становищем КУК в справі контактів з Україною".

„В п'ятницю 12 лютого відбулася нарада Президії та Ради КУК, на якій були подані інформації про дотеперішню діяльність КУК, зокрема про створення окремого Комітету з представників складових організацій КУК і преси в Торонто для розглянення та обговорення недавно виданого „Становища КУК до контактів з Україною".

Президія КУК скликала ширшу нараду членів Ради КУК та представників преси з метою поінформувати їх про діяльність цієї громадської організації за минулих кілька місяців та виявити пляни такої діяльности на найближче майбутнє. Найбільше уваги присвячено на нараді справі виданого недавно „Становища КУК до контактів з Україною", а екзекутивний Директор КУК, п. В. Кохан, реферуючи цю справу, заявив, що заіснувало непорозуміння та, що виникає потреба ближчого пояснення чи коментаря в справі цього документу „Становища".

В зв'язку з тим — повідомлено присутніх на тих сходинах, що недавно відбулась нарада представників організацій і преси в Торонто, на якій був присутній Президент КУК о. д-р В. Кушнір. Одначе, аж до одержання повного протоколу з тієї наради Екзекутива КУК не подала інформацій як про самий перебіг наради так і про завдання цього комітету.

З інших джерел довідуємося, що поликаний до життя комітет має переглянути точно виданий документ Президії КУК п. н. „Становище КУК до контактів з Україною" та висліди цього переглянення передати на руки Прзидії з відповідними рекомендаціями.

Праця цього комітету повинна тривати до дня 8 березня і до того часу узгіднено не подавати жодних заяв чи вести дискусії, полеміки в пресових органах поодиноких складових організацій КУК".

Заповіджені в Ню Йорку дві доповіді не відбулися внаслідку конфлікту з приявними на залі

Ню Йорк. — В неділю 21-го лютого ц.р. мали відбутися в Ню Йорку, в залі Сентрал Пляза при 2-ій Евеню спонзоровані 26-ма громадянами доповіді ред. Романа Ільницького й ред. Осипа Зінкевича на тему „Зв'язки з Україною і їх значення для українського визвольного процесу". При вщерть виповненій залі — при чому багатьох прибулих поліція не пустила на залю з уваги на її допускальну посмісність — проф. І. Паливода покликав в імені організаторів президію в особах п.п. Миколи Степаненка, дир. Йосипа Гірняка, д-ра Всеволода Голубничого, Євгена Федоренка і Ростислава Хом'яка. Однак більшість приявних спротивилися такій пропозиції. Відклик М. Степаненка до існуючого закону про збори, скликувані окремими Комітетами, не мав успіху, і на внесок п. Лева Футали, серед метушні біля мікрофону, обрано президію у складі п.п. мґра Є. Лозинського, як голови зборів, ред. В. Коваля, інж. Ярка і мґра Левенця. Мґр Є. Лозинський запросив до слова доповідачів ред. Р. Ільницького і ред. О. Зінкевича та заповів, що промовлятиме також д-р Петро Мірчук. Однак названі первісні обидва доповідачі відмовилися виступати при такій президії, а ред. Р. Ільницький проголосив, що скликана організаторами доповідей нарада закрита, після чого організатори наради покинули залю. Короткі промови виголосили д-р П. Мірчук і ред. В. Коваль; з коротким словом виступив також п. Ігнат Білинський, як секретар УККА. Прийнято резолюції, відчитані д-ром М. Чировським, в яких підтримано становище УККА в справі контактів з висланниками совєтського режиму. Збори закінчились відспіванням „Не пора". Приявна на залі поліція не бачила причини до втручання.

СССР ПІДТРИМУЄ ФРАНЦІЮ ЩОДО КОНФЕРЕНЦІЇ У СПРАВІ В'ЄТНАМУ

Париж. — Совєтський Союз приєднався до становища французького президента де Голля, щоб скликати нову міжнародну конференцію в Женеві для мирного полагодження справи В'єтнаму. Де Голль вперше публічно виступив з ідеєю такої конференції і проти продовжування війни в Південному В'єтнамі проти комуністичних партизанів 29 серпня 1963 року. Становище Совєтського Союзу з'ясував де Голлеві в минулий вівторок 23 лютого ц. р. совєтський амбасадор Сергей Віноградов на 20-хвилинній авдієнції, за яку він, Віноградов, старався. За газетними повідомленнями також Північний В'єтнам буцім-то радо погодився б на таку конференцію, вбачаючи в ній можливість мирним шляхом збільшити шанси скомунізуванням цілого В'єтнаму, отож також Південного. Де Голль буцім-то має на увазі з'єднання В'єтнаму, його комуністичної і вільної частин, під „невтральним" коаліційним урядом. Північно - в'єтнамський диктатор Го Чі Мінг буцім-то погоджується на таку концепцію, лякаючися, що у випадку поширення теперішньої війни проти південно - в'єтнамських комуністичних партизанів — була б не тільки знищена вся відбудова північно - в'єтнамської економіки, зокрема був би знищений північно - в'єтнамський промисл, але В'єтнам був би залитий комуністичним китайським військом, чого всі в'єтнамці лякаються. Де Голль буцім-то стоїть через своїх дипломатів у цій справі в постійному контакті з Північним В'єтнамом і Комуністичним Китаєм. ЗДА ставляться насторожено до ідеї нової конференції з комуністами, пригадуючи прикрий досвід з „невтралізацією" Ляосу, де комуністи негайно зламали Женевський договір і по нинішній день зберігають свою власну армію, якою займають добру половину країни. Хоча в американських політичних колах є також деякі прихильники чимшвидшого замирення в Південному В'єтнамі, проте — твердить преса — більшість членів Конґресу схиляються до становища речників твердої політики. У вівторок 23 лютого в Сенаті двогодинну промову на цю тему виголосив демократичний сенатор з Коннектикат, Томас Додд, який м. і. перестерігав, що у випадку, коли б тільки американське військо відкликано з Південного В'єтнаму і Ляосу — на всьому азійському Півдні комуністи переведуть справжню масакру своїх політичних противників, прихильників волі. Тим часом у Південному В'єтнамі вирішено, що недавній тамошній диктатор, прем'єр і головний командант південно-в'єтнамських збройних сил, генерал Нґуєн Хан, стане „похідним амбасадором" та в першу чергу виїде до Ню Йорку, щоб на терені Об'єднаних Націй представити докази, як Північний В'єтнам активно заанґажований у війні комуністів проти південно-в'єтнамського режиму.

Кардинал Йосиф Беран до Праги не вертається

Ватикан. — У зв'язку із звільненням чеськими комуністами архиєпископа Праги Йосифа Берана і прибуття до Риму в п'ятницю 19 лютого ц. р., у ватиканських колах стверджують, що в теперішній ситуації його поворот — після прийняття ним кардинальської почести до комуністичної Чехословаччини виключений. Кардинал Йосиф Беран був в'язнем гітлерівських концентраційних таборів після окупації Праги Гітлером і потім уже за комуністичного режиму перебував в ув'язненні понад 15 років, починаючи від червня 1949 року. В жовтні 1963 року він був звільнений, але із забороною виїжджати із ЧСР і комунікуватися з священиками і вірними своєї дієцезії. Після виїзду Кардинала Берана до Риму, Папа Павло УІ призначив апостольським адміністратором Праги титулярного єпископа Бути Франтішка Томашека. Кардинал Беран задержить титул архиєпископа Праги, але можливість його повернення залежатиме від майбутніх взаємин між Ватиканом і комуністичним урядом ЧСР.

Кардинал Йосиф Беран

Кореспондентка „Геральд Трібюн" відвідала Український Інститут Америки

Ню Йорк. (РСГ). Дня 12-го лютого ц. р. кореспондентка „Геральд Трібюн" пані Гартман фільмувала з будинку Українського Інституту Америки колишнє приміщення Інституту Інженерів Електрики й Електроніки, яке містилося при 79-тій вулиці, через дорогу від У. І. А. Саме тепер два будинки з року 1890 закупив А. Кампанья і син за суму 2.5 мільйона долярів та переводить демолювання цих будівель. На місце цих старих архітектурних пам'яток мають збудувати 25-ти поверховий люксусовий апартамент.

Протести преси та організацій, щоб ці будинки зберегти з огляду на їх архітектурну вартість не дали успіху. Пані Гартман, яка фотографувала ці будівлі, в процесі розбирання, турбувалася також і долею дому Українського Інституту Америки, що його в Ню Йорку вважають також за архітектурний „лендмарк".

Турботи кореспондентки заспокоїли приявні в Українському Інституті Америки пп. Василь Лапцан, член УІА, д-р Р. С. Голіят та директор УІА Юліян Ревай, пояснюючи їй, що Український Інститут Америки є фундацією, завданням якої є плекання української культури. Кореспондентка мала нагоду познайомитися з українським мистецтвом та з історією і завданням УІА.

Пані Гартман поінформовано про імпрези в Українському Інституті Америки, показано їй ґалерію портретів наших гетьманів, поетів, митрополитів, істориків, як також мистецьку виставку наших малярів. Розкішне приміщення нашого Інституту, взірцева чистота та порядок зробило на неї додатне враження.

Зокрема зацікавилася фотографіями з фільму „Шевченко в Вашинґтоні" і відкриття пам'ятника 34-тим президентом ЗДА, ген. Двайт Д. Айзенгавером. Була вона рада, коли довідалася, що дім УІА є власністю фундації і що не буде проданий за словами кореспондентки „нищителям архітектури".

На закінчення зустрічі кореспондентка „Геральд Трібюн" одержала від директора Українського Інституту Америки п. Юліяна Ревая кілька „фунтів" англомовної літератури про Україну та про Шевченка.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

Архиєпископ Кир Іван Бучко відправив у Римі Літургію за переслідувану „Церкву в катакомбах"

Рим (УПБ). — На празник Появи Пресвятої Богородиці в чудотворній місцевині Люрд, дня 11 лютого 1965 року, ВПреосвященний Архиєпископ Іван Бучко відслужив в соборі —Пресвятої Богородиці в Римі — Санта Марія Маджіоре — Божественну Літургію за переслідувану Церкву в катакомбах. На Службі Божій був присутній кардинал Піцардо, Префект Конґреґації Студій, численні єпископи, священики, монахи, монахині та вірні. Співав хор Папської Семінарії св. Йосафата в Римі під диригентурою отця О. Дзеровича. Сослужили з Владикою Кир Іваном отець Віцеректор С. Мудрий, ЧСВВ, та отець шамб. М. Марусин, а дияконував отець диякон Бумбар.

Кардинал Йосиф Сліпий одержить до своєї диспозиції грецьку церкву св. Атаназія в Римі

Рим (УПБ). — Римський щоденник „Іль Мессаджеро" з дня 12 лютого ц. р. подав неофіційний список римських церков, що їх одержать нові кардинали під час консисторії дня 22 ц. м. як свої титулярні. Це є стариннний звичай, що при номінації кардинали одержують до своєї диспозиції одну з церков Риму, чи найближчої околиці. Походить він ще з тих давніх часів слабої комунікації, коли спів-участь у верховному заряді Вселенською Церквою можна було поручити лише особам, які проживали недалеко й кожночасно могли прибути до Ватикану. Тимто по звичаю кардиналами ставали: шість єпископів з найближчої околиці, 50 парохів старинних церков Риму й 14 римських дияконів, які в давнину вели всю адміністрацію Церкви й тому були дуже впливовими особами Коли пізніше кардинальську гідність поширено також на інші країни, задержався звичай передавати номінально кардиналам ці під-римські єпископські престоли чи старинні римські церкви.

За Папи Івана XXIII, коли традиційне число кардиналів перейшло 70, то кард. А. Кусса, візантійсько-мелхітського обряду, одержав уперше грецьку церкву св. Атаназія Великого при вул. Бабуїно в центрі Риму: там потім і зложено його тіло. Тепер цю церкву віддано до диспозиції Кардинала Йосифа Сліпого

Церква ця є зараз поруч грецької Колеґії-семінарії заснованої ще 1577 р. Вже від тих давніх часів студіювало в ній багато українських студентів богословії, аж доки 1897 р. не засновано окремої української семінарії в Римі.

Більша частина наших Київських і Галицьких Митрополитів це колишні питомці тої колеґії, що навіть довший час носила назву: грекоруської, бо католицьких студентів візантійського обряду з Греції, чи з південної Італії було обмаль у порівнянні до українських.

Заїздили до неї також радо й часто останні наші два митрополити, Кир Андрей і Кир Йосиф. Одну з перших торжественних Служб Божих та висвяту нових грецьких священиків відслужив архиєпископ Кир Йосиф по повороті з Сибіру саме в тій дорогій українцям церкві.

Подаючи листу двадцяти трьох церков для нових кардиналів (з цього дев'ять парохій і 3 дияконії вперше матимуть цю гідність), італійський часопис подає на першім місці Верховного Архиєпископа Йосифа Сліпого.

Для 79-літнього еспанського владики Кир А. Геррара не передбачено ще церкви, бо ледви чи зможе він з уваги на своє слабе здоров'я прибути на консисторію до Риму. Знов три патріярхи, найменовані кардиналами як здогадуються газети, не одержать надання у Римі, але задержать лише титули своїх патріярших соборів.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

МАРІЇ ЛИТВИНЕНКО-ВОЛЬГЕМУТ — СІМДЕСЯТЬ

Оперовій артистці Марії Литвиненко-Вольгемут сповнилося —70 років. Свою працю вона розпочала ще в музично-драматичному театрі Миколи Садовського, а Шевченкову „Катерину" піднесла до рівня світових трагічних жіночих образів вже при початкових кроках на сцені.

Міланська співачка Мерседес Капсір сказала про Марію Литвиненко-Вольгемут: „Жагуча дніпрянка — то співуча квітка України, землі — вокальної конкурентки Італії".

(„Радянська Україна" з 7 лютого).

МЕШКАНЦІ ПОЛТАВИ П'ЮТЬ НАЙСТАРОДАВНІШУ ВОДУ

Радіоактивні елементи — гелій та арґон розчинені на товщі підземної води, допомогли вченим створити своєрідний годинник, по якому легко встановити вік води.

Що ж показує гелієвий годинник? Виявляється, що мешканці Полтави п'ють найстародавнішу воду — з артезіянських колодязів б'є вода льодовикового періоду. („Радянська Україна" з 7 лютого ц. р.).

НІ МЛИНІВ, НІ ОЛІЙНИЦЬ

У Решетилівському районі на Полтавщині, — повідомляє кореспондент „Радянської України" 8 лютого ц. р., — не вистачає ні млинів, ні олійниць. Щоб змолоти хліб або збити з насіння олію, треба їхати хто-зна куди...

ПАРТІЙЦІ ВИРІШУЮТЬ, А ЛЮДИ РОБЛЯТЬ...

„Радянська Україна" повідомляє з Криму, що „цього року рибалки озово-чорноморського морів намітили збільшити плян —вилову риби на мільйон центнерів більше, ніж торік". З цього приводу партійці скликали спеціяльну партійну нараду...

Партійці вирішують, а рибалки ловлять рибу.

КАРТОПЛЯ ...ВИРОДЖУЄТЬСЯ

„У Глобинському районі на Полтавщині, — б'є на сполох кореспондент „Молоді України" з 7 лютого ц. р. — катастрофічне становище: майже всі ґатунки картоплі вироджуються. Дослідній станції рослинництва дано завдання: негайно вишукати добрива, щоб цієї весни підживити землю.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

„Яструби" й „голуби" в справі В'єтнаму

В американському політичному житті створилися два табори, що їх коментатори називають „яструбами" і „голубами": це ніби символи речників рішучої і гострої та поміркованої й співіснувальної політики у відношенні до комуністів. Цей поділ виявився яскраво під час двократної американсько-кубинської кризи: в квітні 1961 року президент Кеннеді під впливом порад „голубів" відмовився дати летунську допомогу кубинським революціонерам, внаслідок чого їхній висад закінчився погромом. Зате в жовтні 1962 року признав слушність „яструбам", що треба енергійно виступити проти влаштування совєтських ракетних баз на Кубі.

На тлі теперішньої загрозливої ситуації в Південному В'єтнамі знову почався спір між цими двома течіями. Американські „голуби" мають сильну підтримку збоку таких міжнародних сил, як французький президент де Голль, генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант, індійський прем'єр Багадур Шастрі і всі ті, які в ім'я збереження миру раді йти на поступки комуністам — Москві й Пейпінгові. Вони вірять, що можна осягнути з ними компроміс на базі невтралізації В'єтнаму та цілого Півдня Азії. В понеділок минулого тижня закінчив свої кількаденні відвідини в ЗДА французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль, який — твердять газети, — намагався переконати президента Джансона, що існують добрі шанси на переведення нової міжнародної конференції в Женеві з участю СССР, комуністичного Китаю і Північного В'єтнаму, як контрагентів Заходу задля осягнення компромісової мирної розв'язки проблеми В'єтнаму. Якщо відповідають правді твердження газет, що названий французький міністер не мав успіху у своїх заходах, то це була б добра вістка.

Ось в останньому недільному додатку „Ню Йорк Таймсу" з 21-го ц. м., військовий фахівець того щоденника, Генсон В. Болдвін, виступає в імені „яструбів" і доказує точка за точкою, наскільки безвиглядною була б тепер кожна міжнародна конференція з участю комуністів і якою катастрофою для Америки грозить її відступ із В'єтнаму та з півдня Азії. У статті „Ми мусимо вибрати, чи піти геть, переговорювати чи воювати" він рішуче висловлюється за посилення війни проти комуністичних партизанів в Південному В'єтнамі, з докладним обрахунком на випадок війни проти Північного В'єтнаму і комуністичного Китаю. Висновок Болдвіна правильний: угодівством з комуністами не можна запевнити тривкого миру ані Америці, ані світові, і тільки демонстрацією сили можна здобути собі в комуністичних агресорів і в так званих невтралістів пошану.

Нова „відлига"

Опублікована в московській „Правді" з 21-го лютого ц. р. стаття її головного, уже по-хрущовського Алексея М. Румянцева визначає напрямні культурної політики теперішнього совєтського режиму в ділянці літератури та мистецтва і водночас встановлює рамці й межі для „творчої свободи" совєтських літераторів і мистців.

У порівнянні з напрямними літературно - мистецької політики Хрущова, який уважав себе за єдинокомпетентного вирішувати справи, навіть і ті, в яких він не визнавався, нові тези компартійного проводу трохи ліберальніші і, здавалося б, відкривають ширші можливості та перспективи для літераторів і мистців, зокрема з молодших генерацій. У згаданій статті Румянцев висловлює такі загальноприйняті у світі твердження: „справжня творчість можлива тільки в пошуках, експериментах, вільній експресії думок і боротьбі протилежних поглядів". Висловлено в статті також засудження не лише адміністративного, але й партійного втручання в справи літератури. Визнає Румянцев навіть право існування „різних шкіл і напрямків, різних стилів і жанрів, протилежних собі і конкуруючих із собою". Перестерігає також автор статті проти спроб накидати літераторам і мистцям аподиктично, що і як вони мають творити і як ставитися до проблем мистецької творчости. Не називаючи Хрущова, Румянцев визначив як глупе і шкідливе трактування творчої інтеліґенції, як громадян другої кляси, і засудив намагання деяких осіб проголошувати себе головними і єдиними авторитетами в справах науки, мистецтва та літератури.

Проголошуючи такі „свободи", сьогоднішні кремлівські ідеологічні керівники підкреслюють водночас дуже рішуче, що всі творчі шукання, експерименти і прямування мусять базуватися на марксистській філософії діялектичного матеріялізму і на принципах методи соціялістичного реалізму. Ця пригадка свідчить про те, що великих змін у совєтській культурній політиці нема і не буде. Уступаючи під натиском нових творчих сил у літературі, мистецтві та науці і допускаючи сповидні свободи, совєтський режим тримає над ним постійно батіг партійної доктрини і соцреалізму, щоб, коли треба, знову загнати мистців і літераторів у казарми казьонної творчости. Тому будь-яких підстав покладати якісь надії на цю нову „відлигу" немає.

Улас Самчук

САҐА ПРО НЕВТОМНУ КОЛИСКУ

Азію звичайно вважають за колиску людства. Хвиля за хвилею, в різні часи і з різних причин вона виливала в простори плянети все нові й нові повені рас, народів, орд. Хозари, болгари, ґоти, гуни, вандали і безконечно інших прийшли з Азії і створили сучасну мозаїку Европи. І останнім таким виливом був Чінґіз Хан, який відбився і розбився на мурах Европи і на довгі віки замкнувся у містичному царстві своїх китайських мурів і своїх тибетських монастирів.

Тисячолітня Азія лишається у сонному царстві тіней, її гранична Оттаманська імперія ще деякий час перетравлює спадщину Візантії, аж поки й вона, вже на наших очах, зводиться до незначної, півзабутої периферії двох континентів.

Азія перестала існувати, її немає, для неї заросли дороги, її відкривають раз Марко Польо, раз капітан Перрі, але засадничо вона лише жертва великих експансій Европи — Англії, Франції і Росії.

Азія перестала діяти, як сила політична, але вона не занедбала свого основного завдання — колиски людей світу. В тіні Гімаляїв, на глиняних берегах Янг-Тсе-Кіянґу, Меконґу, Ґанґу, на островах Сходу Сонця, під гарячим сонцем розлогого побережжя Індійського океану непомітно, але нестримно, з чисто мікробною вітальністю, діяла найщедріша колиска земної кулі. І сьогодні вже немає статистика, який би точно визначив цифру населення Китаю чи Індії, а з загальному це числа астрономічні. Кажуть, що населення Китаю кожнорічно збільшується на 25 000 000, що до 1970-го року він матиме мільярд. А коли додати до цього Індію з рештою різних Індонезій — це вже вийде не політика, не географія, не населення, а пошесть... А вулкан гарячої ляви, який ледве втримується, щоб не вирватись назовні і не розлитися по всій плянеті.

Нові орди ґотів, гунів і вандалів шукають виходу у простори, і на цей раз питання, як їм перейти в наступ засобами минулих тисячоліть. Філософія Будди, Конфуція, Ганді не дуже сприяла фізиці і матерії взагалі, перевантажені духом, вони забули про тіло і коли для їх духа досить поживи сонця і повітря, то для тіла стає менше й менше зернин рижу, і інколи постає враження, що його не стане взагалі.

Чи може Азія для азіятів — гасло, що виросло на наших очах. Великопанська Британія і сальонова Франція зрозуміли цей клич заздалегідь і лишили Азію азіятам. І не їх діло, що має там статися. Ніякий Перл Гарбор, ніякий Мао Тсе-тунґ, ніякий Неру їх більше не зворушує. Хай цим турбуються більш зацікавлені головні сусіди, два юніони — юніон совєтських республік і юніон стейтів Америки. З півночі і з півдня, з безмежних порожніх просторів Сибіру і безмежних морів та океанів Пацифіку.

І на перший погляд видається, що славетна колиска народів добре замкнута й безпечна і що новим гунам та вандалам прийдеться почекати. Але чи справді добре — питання не зовсім прозоре. Інколи видається, що між Рузвелтом і Сталіним погляди на цю справу так само різнилися, як між лебедем і щупаком. Одночасно, коли перший виривав зуби одній Азії, п'ять тисяч спеціялістів другого вставляли зуби іншій, в результаті не стало Японії, але постала Чайна. Та сама пра-колиска всіх чінґіз ханів, яка має виразний намір відновити свою традицію на цей раз під стягами Маркса - Леніна.

Для власників Сибіру новий клопіт.

Постає вийнятково карколомне питання: хто з ким, проти кого і для кого? Чи Москва - Пейпінґ проти Вашинґтону, чи Вашинґтон-Москва проти Пейпінґу, а чи Пейпінґ - Вашинґтон проти Москви. Квадратура кола, три сили, три точки погляду, три амбіції. Вийнятково делікатний трикутник, що чимсь пригадує делікатну конструкцію осі Берлін - Рим, а разом комплекс тріюмвірату Юлія Цезаря, Краса і Помпея. Хто залишиться Юлієм Цезарем?

Сьогодні ці три претенденти на провід світу зустрілися на вузькому просторі широкої Азії — двох В'єтнамів. Зірка червона і зірка біла; „пролетарі всіх країн" і Об'єднані Нації. Ті і другі поділені протиріччями, бо „пролетарі всіх країн" і найбільша колиска світу — поняття не конче тотожні, як і не тотожні вони з поняттям Об'єднаних Націй. Головоломка, що вимагає великих зусиль рішення.

І не лише для Вашинґтону, але також Москви. Бо зірка зіркою, а велика колиска народів і великий Сибір не тільки межують, але й знаходяться у рямках того самого континенту. Правдоподібно це і буде рішати.

Так, на сьогодні цей фатальний трикутник пробує сили на вузькій смузі Азії, але завтра з цього може постати багато ширша комбінація... Бо засадничо це проблема не тільки Америки, не тільки СССР — це проблема всього світу, бож невсипуща колиска діє далі, бо вона невтомно продовжує свій похід, бо її потенція невичерпальна. Існує анекдот: у війні між Сибіром і Китаєм першого дня здасться у полон мільйон китайців, другого — другий мільйон, третього — третій. На четвертий день Китай ставить Сибірові ультиматум: здавайся, бо за місяць матимеш тридцять мільйонів полонених, а за рік — порахуй. І Сибір — здався.

Справді Гордіїв вузол... Тому не дурно ввесь той затяжний В'єтнам, не дурно стільки гамору, не дурно метушня дипломатів. Пропозиції миру, переговорів, невтралізації. Недавно один коментатор ставив запити: З ким миритися? Які переговори? Де невтралізація? На очах світу виростає невидима голодна сила величезної більшости населення земної кулі. Не сьогодні завтра вона буде озброєна нуклеарною зброєю. Яка невтралізація зупинить її, як тільки прорве вона свої старовинні греблі?

Леся Храплива

„ПО ДОРОЗІ В КАЗКУ"

Це наголовок колись дуже відомої в нас драматичної поеми О. Олеся. Казкою називає він — говорячи про дорослих людей — змагання понад обрії дійсности, до вищих понад щоденні ідеалів, у сфери полетів духа.

Якщо не жити без такої казки дорослій людині, то як же прожити без казки дитині? І справді, скарбниці усної творчости всіх народів повні казок. А що казки мали за своїм первісним призначенням куди глибше завдання, як тільки розважати дітей, про це говорить недвозначно народне прислів'я: „Для дітей казка - забавка, а для мудрого — загадка".

Перед такою загадкою стоять всі сучасні педагоги. Чи допустити казку до дитини, як виховний засіб, чи відмежувати від неї дитину, яка повинна приготовлятися до того, щоб найзручніше застосовувати себе до вимог реального життя? Раціоналісти-виховники минулих століть не дозволяли навіть звірям у казках говорити, щоб дитина, бува, не повірила в такі нісенітниці, що звірі можуть говорити!

Тим часом казка процвітала в кожній дитячій кімнаті, звірі говорили, одчайдухи творили неможливі чари, а діти раділи ними і росли на нормальних людей. А їхніми улюбленими письменниками були завжди ті, що, не зважаючи на прийняті виховні норми, писали таки в дусі казок.

Большевики виповіли були велику війну казці в перших роках свого панування. Виповіли і — програли. Діти ніяк не хотіли співчувати „показовим процесам казкових постатей" (такий процес описує Ігор Гудзенко в книжці „Упадок титана"). А мала учениця московської школи Октябрина Доґлая, що їй письменник Максим Ґорький обіцяв купити книжку, яку сама собі забажає, вибрала в книгарні пожовклий і запорошений том казок, відкидаючи скирти книжок про Леніна та комсомол.

Так сьогодні навіть і большевики навернулися до казок для дітей, хоч і часто вживають їх для впоювання несвідомим дітям своєї ідеології.

І у вільному світі казка здобуває собі щораз ширше признання. Американці самі відвертаються поволі від „Оглядин заводу використання відпадків", бо такі реалістичні книжки вважали довгі роки за найбільш виховні, і кличуть казку — для нормального розвитку своїх дітей.

Словом — казка перемагає. І треба щиро вітати ініціятиву пань із 64-го Відділу Союзу Українок Америки в Ню Йорку, які, шукаючи форм доцільної й корисної діяльности, спинилися саме на влаштуванні „годин казки" для дітвори. Така „година" в неділю 31-го січня цього року була далеко не першою. Подібні імпрези відбувалися вже кілька разів минулого року, з участю молодших і старших виконавців, з показом фільмів чи без них. І ці нюйоркські „години" здобули собі вже численну і майже постійну публіку: малих слухачів в супроводі мами, батька, а то й обох. Правда, і тепер число приявних ще дуже різнилося від числа запрошених, повідомлених ще особистими телефонами, ну й тих, що до них дійшла ця вістка через пресу. Але й цих скромних кілька десятків дітвори, — це вже „шановна громада", це ті, що були на місці і брали участь, а іншим хай буде жаль!

Програму останньої такої „години" виповнили дві казочки Оксани Іваненко у виконанні дитячої студії п-і Олімпії Добровольської. Молоді рецитаторки (Ліда Голюка, Ліда Прокоп, Уляна Близнак, Христя Сливоцька, Марійка Костів, Уляна Ільницька, Наталя Чума) виступили у скромних, але таких стилевих і завжди найбільше до лиця українським дівчаткам — вишиванках. Вони справді переживали свої ролі і зуміли передати інтенсивність своїх переживань усім малим і великим слухачам. Доля „Кульбабки" чи „Жучка" не була нікому байдужою, коли покінчилися казки, і господині імпрези запросили усіх на перекуску.

Діти були щасливі. Хоч вони й не могли усвідомити, як багато за той короткий час скористали. Який щедрий пир чистої, розкішної й запашної української мови приготовили їм їх, на кілька літ старші, подруги — молоді артистки. І так хотілося б, щоб ця мова лунала завжди поміж ними, всюди, не тільки в домівках під наглядом старших. Та може наполегливою працею і те осягнемо?

І батьки були вдоволені. До тієї міри, що радо і без виразу муки на лиці сягали до кишені по калитку, щоб купити дитині книжку „Ґномика - Ромтомтомика", пера Романа Завадовича, що її можна було дістати при касі. Бо як же не продовжити цієї чарівної „казкової години" на довгі вечори читання української книжечки вдома?

І так вперше проведена при нагоді цієї години спроба продавати там дитячі книжки, мабуть, закріпиться і стане необхідною складовою частиною таких імпрез. Тим більше, що „на другий раз" Об'єднання Працівників Дитячої Літератури обіцяє доставити ширший вибір книжок.

Самі оголошення у пресі цієї й попередніх імпрез викликали зацікавлені запити з різних міст від наших жіночих організацій: „що це за казки, як ви їх влаштовуєте, і чи можете позичити їх нам?" Видно, що 64 Відділ, відомий уже з багатьох дуже гарних культурних починів, мав вийняткове щастя, ввести новий рід імпрез потреба яких „висіла в повітрі". Та може не слід говорити про „щастя", бо був це, мабуть, вислід глибокого розуміння вимог сучасної хвилини наших пань, а в першу чергу п-і Ярослави Левицької, виховного референта 64-го Відділу СУА, яка й влаштовує ці імпрези.

Хоч перше місце вже зайняте і вінець заслуги дістався 64-му Відділові Союзу Українок, та не менше почесно буде проводити й далі цю здорову доцільну ініціятиву — всім організаціям, де тільки належать батьки, які мають дітей!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ДО ПОКАЗУ МОДИ

Зразок того, як можна добре діло сплюгавити, образити тих, хто хоче комусь допомогти, виявити своє незнання справи, показала п-і Софія Наумович у листі, вміщеним в „Свободі" із 26-го січня ц. р. про показ моди.

Справа невелика, а п-і С. Наумович, як з гармати по горобцях, стріляє неналежними арґументами — згадує штучний голод в Україні, заслання селянства на північ, мільйони ув'язнених і ніби кричить: „Невже деяким з пань не пахнуть кров'ю найкращих українських людей оті російські соболі?". Вона забуває, що засланці ніяк не можуть полювати, а мучаться на порубі ліса, в копальнях вугілля, золота і т. д.

Ніколи не треба забувати кривд та визиску, які постійно стосує Москва супроти України як своєї колонії, але не можливо також живій людині жити без відпруження.

Одним з моментів відпруження є показ моди.

Я живу в маленькому містечку, але й тут парафії та шкільні комітети словаків і інших народів улаштовують покази мод. Є у нас і американська організація жінок-професіоналісток, яка кожного сезону влаштовує такі покази. І жадна з них, як і Секція Дружин Лікарів, не має на меті реклямувати якихсь Діорів, Ляшвенів і навіть своїх Заклинських.

В книжці „П'ятий лікарський науковий з'їзд" в розділі Секції Дружин сказано, що одна з цілей показів моди — показати ширшому кругові громадянства, що українські стилісти творять креації не гірші, як чужі, та й українські моделькй не крутяться перед чужими.

Головна ціль Секції Дружин Лікарів — „помагати матеріяльно незаможним вдовам і сиротам по лікарях, здебільша поза межами Америки, бо там вони живуть в дуже невідрадних умовинах. На це збирати фонди різними способами".

Виконала своє завдання Секція непогано, бо за п'ять років допомогла приватним особам на суму $2 200 та установам пожертвувала $400. Останній показ дав $225, які зразу ж були розділені потребуючим.

Які підстави були у п-і С. Наумович казати, що висококультурні дружини лікарів не читають книжок чи не виконують пропаґовану СФУЖО акцію творення гуртів книголюбів? І чому, щоб читати та обговорювати книжки, треба виборювати рівні права і можливість вийти з кухні й фаталашок? (Між іншим: що то є „фаталашки", „тандити" „кермеси" та ін.?)

Наводячи паризькі жіночі організації та себе за приклад, п-і С. Наумович пише, що саме на її думку було б пристійніше, і повчає нас. Я ж мушу сказати, що зовсім не пристійно було в ту „громадську" салату, яку вона подала, вмішувати українського героя, легендарного генерала, ім'я якого, з поваги до нього, я не смію тут і назвати.

Оскільки п-і С. Наумович бере на себе завдання повчати українсько - американську організацію, то я особисто беру на себе сміливість дати пораду їй — використати свій паризький вплив, енерґію і завзяття на переведення бойкоту експортових виробів совєтських деревних виробів та вугілля, на яких дійсно може бути кров.

Залишаюсь з повагою до всіх, хто робить добро потребуючим.

Олена Кононенко-Трофимович

Бунтон, Н. Дж.

ДО СТАТТЕЙ НА МОВНІ ТЕМИ

Дозвольте мені подякувати п. Степанові Риндикові за його дописи в останніх числах „Свободи" („Чистки в мові" та „Дещо з нашої мовної практики", 6 - 17 лютого ц. р.). Приємно знати, що є у нас не-професійні мовознавці, а просто любителі рідної мови, що підходять до мовних проблем об'єктивно, із зрозумінням історії нашої мови та з відчуттям її духу. Можна тільки радіти, що в час посиленого наступу Москви на наші культурні цінності, а зокрема на самобутність української мови, у вільному світі, на еміґрації, зроджується рух спротиву, оборони рідної мови і її чистоти. Крім зацікавлення мовними справами, наявного у щоденній пресі, доказом цієї „мовної контрофенсиви" можна вважати недавнє постання Товариства Плекання Рідної Мови в Канаді із власним органом „Слово на Сторожі", а останньо організування нашими професійними товариствами Термінологічного Центру в Америці.

Дай, Боже, щоб цей мовний протинаступ розгортався якнайлучче, і щоб мовне відродження охопило якнайширші кола нашого громадянства, а зокрема нашу молодь.

Також редакції „Свободи" належить похвала за вміщування статтей і дописів на мовні теми. На майбутнє дописувачам на ці теми треба дбати, щоб їхні статті були, подібно, як згадані статті п. Риндика, спокійні, засновані на добрих джерелах і мовних авторитетах, щоб їх автори висловлювали свої погляди та завваги, а не ставали мовними диктаторами та непомильними знавцями того, що літературне, а що ні.

На кінець варто завважити, що неоціненної вартости мовне джерело — чотири томи „Словаря української мови" Б. Грінченка (фотографічне перевидання) можна ще дістати у книгарнях. Вживаючи його, пам'ятаймо, одначе, що цей словник віддзеркалює тільки стан української мови на початку нашого століття, і коли будь-якого слова там не знайдемо, це ще не доказ, що воно не-українське чи нелітературне.

А. Вовк

Ровей, Н. Дж.

СВІТ ЯКИЙ...

Світ який —
мереживо казкове!
Світ який —
ні краю, ні кінця!
Зорі й трави,
мрево світалкове,
Магія коханого лиця.

Світе мій гучний,
мільйоннокий,
Пристрасний, збурунений,
німий,
Ніжний і ласкавий,
і жорстокий,
Дай мені свій простір
і неспокій,
Сонцем душу
жадібну налий!

Дай мені у думку динаміту,
Дай мені любови, дай добра,
Гуркочи у долю мою, світе,
Хвилями правдивого Дніпра.

Не шкодуй добра мені,
людини,
Щастя не жалій
моїм літам —
Все одно ті скарби
по краплині
Я тобі закохано віддам.

ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО

О. К-й

ПРИТЧІ З НАШОГО ЖИТТЯ

Цінна Перлина
(Мат. 13:45-46)

Людина завжди бажає здобути те, що їй здається найціннішим. Вона має свій ідеал, за який вічно змагається. Одна любить багатство, інша — безтурботне й веселе життя; ще інша кохається в блискучих речах, як ось золото, срібло та дорогоцінні камені. Але життя доказує, що найціннішим з усіх здобутків є Воля. Це — найшляхетніший і найцінніший дар Божий.

Евангельський купець, про якого говорить Христос у притчі, записаній у Матея 13:45-46, шукав перлину, про яку чув від мандрівних купців. Довго розшукував і таки знайшов. Переможений радістю, що нарешті може мати ту перлину, спродав увесь свій маєток і купив її. Він почував себе щасливим, бо осягнув те, чим серце його жило.

Людина протягом історії людства змагається, щоб зберегти свою перлину. Але, діставши її, стає байдужою й легковажною, і скоро її губить. Згубивши, людина знову кладе великі жертви, щоб тільки її назад здобути! А цією перлою є воля!

Дивно, але це істинна правда, що, маючи її, людина забуває про ціну цієї перлини.

Так найдорожчою і найціннішою для твого народу є ця ж сама перлина Волі. Він дорого платив за збереження своєї Волі. Він обороняв її від печенігів, половців і татар. Навіть боровся з християнськими своїми сусідами, щоб зберегти її для себе і для своїх дітей. Але в тому є нещастя, що нащадки, маючи її, не вміють на якнайбільшу жертву. Бо в цій перлині сльози мали оберігати її і тому втратили. Сьогодні твій нарід, знову ограбований, карається в неволі, загубивши свою Волю. Здобути її може тільки велика любов, — любов, готова материнські, дівочі та сирітські. З ними змішана й червона кров, що її проливали батьки й сини, щоб охоронити її та зберегти для грядучих поколінь! Волю цю поневолив ворог твого народу. Він здобув її сатанинським підступом, обіцяючи легкодушним гонори та почесті; він забруднив її болотом зради необачних синів твого народу!

Отже, хто ж викупить її? Хто здобуде для нових поколінь? Хто піде в кривавий бій за неї? Тільки той, у чиїм серці живе Богом зроджена любов, любов велика і свята! Син Божий за волю всього людства поклав своє життя на горі Голготі. І цією любов'ю відновив у серцях людей нові прагнення, ідею, бажання Волі!

Не вигасла ще любов у серцях твого народу. Виступи й культурні змагання синів і доньок, яких зла доля вигнала з рідної землі, якнайкраще свідчать про живу любов, якої ціллю є служити народові аж до хвилі здобуття Волі. Цю любов, однак, треба вічно живити і, як незгасаючий смолоскип, нести високо, щоб увесь світ культурний міг її бачити; щоб слабі і непевні своїх сил міцнішали і ставали в лави для боротьби за Волю!

— До боротьби, так, але не тієї боротьби, що з'їдає сили, навіть життя, а боротьби культурної!

Та ж сама свята любов велить тобі знати рідну мову і пісню. Вона вчить тебе черпати бадьорість і гордість із знання народної історії. Ця любов каже нашим науковим силам проповідувати українську науку й культуру із всесвітніх наукових катедр. Любов допомогла українцям поставити величний пам'ятник у Вашинґтоні нашому генієві, Тарасові Шевченкові, борцеві за долю і волю всіх покривджених і поневолених народів!

Ставай і ти в лави культурної боротьби!

Вір, якщо всі струмки цієї всенародної любови зіллються в одне русло, тоді прийде час, що вона залле ворога і допоможе з дна національної неволі видобути найціннішу перлину — Волю!

Посягаючи за квітами, не нищи хліба.

Бувши малим хлопцем у рідному селі, я часто вибігав на луги та ниви. Любив дивитися, як легенький вітрець своїм невидимим подихом гойдав вершками буйного жита або ячменю. (У наших горах клімат був гострий, тому рідко хто сіяв пшеницю). Тоді підбігав до стаїв і радів колиханням зеленого моря. А поміж тими хвилями де-не-де випливали сині головки василька або червоні парасолі дикого маку... І те все було чарівне й привабливе. І кидався я між цих хвиль. Малими ногами ломив стеблини жита, а пальчиками посягав по чарівно-привабливі квіти і рвав їх, складаючи в букетик, щоб принести матусі... Я певний, що не один з вас робив те саме...

Одного разу приловив мене мій дідусь. Глянув на мене своїми сивоголубими очима і грізним голосом прикликав: — Петре, ходи но сюди! Я налякався, вийшов з житнього моря і заплакав. Дідусь не картав мене. Взявши на руки, підніс високо над це буйне море, що мало зродити хліб для родини та пашу для худібки, і сказав: — Поглянь но, внуку! Чи бачиш, яку ти стежку витолочив у житі? Воно, притоптане, вже не встане, воно загине! Ти зробив велику шкоду. Цвіт, що ти його назбирав, правда, гарний, але не корисний. Він привабливий. Але, щоб його дістати, треба багато шкоди завдати тому, що є й гарне й корисне для життя!

Пустивши з своїх рук, повів мене дідусь додому...

Тепер у далекому світі, далеко від рідного села, згадую про цей припадок. Але ця згадка зв'язана тепер з чим іншим, хоч також шкідливим, як було зривання принадливих квітів. Сьогодні хочу звернути увагу на інші принадливі, але шкідливі квіти...

У собі самому, колись давно-давно, я бачу наших діток, розгублених по чужих морях великого світу. У них серця теж чутливі на красу! І душа їх голодна! І що чують вони та що бачать, те все їх причаровує! Ідуть вони в море чужої культури і зривають принадливі квіти, витолочують ниву свого народу! Широке й багате життя довкруги... Бідну батьківську хатину не можна порівняти з багатою палатою „Джека". Звичайну сукню, що її добра мати сама вшила, не така вибаглива, як суконка „Джені", доні багатого банкіра. Чужа, модерна пісня веселіша від рідної своєї, української... Та й новий штудерний танець бурить кров у жилах! Ох, яке те все принадне! Яке гарне та веселе!..

І так поволі блиском чужого затемнюється краса рідного...

Замість того, щоб плекати рідну ниву і на ній сіяти добре насіння здорової культури, ми часто збираємо чужі „васильки" або „дикий мак", і ними засіваємо ниви наших сердець. І навіть не зчуємося, коли виростемо, як наша нива почне родити не жито чи ячмінь, а некорисні „васильки", „дикі маки" або й кукіль...

Нещастя в тому, що нема старенького дідуся, який, взявши внуків на руки, підняв би їх вгору і показав їм правдиву красу життя!

Не думай, внуку, або й ти, внучко, що твоє серце гірше від сердець твоїх приятелів; не думай, що твій нарід менш культурний! Пізнай красу пісні твоєї бабусі, пізнай квіти душі твого народу, то й ти не будеш менш вартісний. Навпаки, пізнавши й освідомившись ними, ти зможеш збагатити культуру краю, що в ньому живеш!

Посягаючи за квітами, не нищи хліба!

Ювілей о. Володимира Довговича

Небагато наших священиків має за собою 80 літ життя і 57 літ душпастирської праці, в тому 55 літ в Америці, — як Ювілят, о. сеньйор Володимир Довгович, теперішній парох у Трой, Н. Й. Вдячні парохіяни створили Ювілейний Комітет, що підготовив і перевів ювілейний бенкет у церковній залі в неділю, 13-го грудня 1964 р.

Коли Ювілят увійшов на залю — зібрані привітали його відспіванням многоліття, а маленька Ірка Жеребинська вручила йому китицю рож. В імені парохіян п. В. Боднар, тостмайстер, привітав о. Ювілята і попросив до слова о. дек. д-ра Б. Волошина, пароха Вотервліту, що підніс заслуги о. Ювілята та побажав йому ще довгі літа працювати для Божої слави. Він провів молитву.

З черги о. П. Теодорович, сотрудник з В., побажав о. Ювілятові всього найкращого. Голова Відділу УККА у Т., п. М. Філь, подякував о. Ювілятові за співпрацю, за моральну й матеріяльну підтримку УККА. О. д-р Б. Волошин прочитав привіт від Українського Студентського Т-ва у Т., як його опікун. П. В. Боднар вручив дарунок від парохіян для свого трудолюбивого о. пароха. П. В. Кацур привітав о. Ювілята від „Провидіння". Ред. І. Дурбак, як член АУКП, подякував о. Ювілятові за ревну підтримку української кат. преси, а як сен. пластун — за батьківську опіку над дівочими і хлоп'ячими гуртками Пласту. О. Н. Вояковський з Коговзу подав життєвий шлях о. В. Довговича.

Ювілят народився в селі Сороки, пов. Львів, 8-го грудня 1884, гімназію закінчив у Золочеві, богословію у Львові, де й висвятив його 14-го жовтня 1907 р. Митрополит Андрей Шептицький. Свою душпастирську працю почав о. Довгович у Полюхові, потім у Гнилачках, пов. Збараж. Осінню 1909 р. виїхав до Америки, де прибув на сам День Подяки. Тут почав душпастирювати у Клівленді, де побудував гарну церкву. Пізніше душпастирював у Піттсбургу, Алентавні, Дітройті, Блек-Рак, Бофало, в Йонкерсі й Стемфорді, де поставив нову церкву. Був секретарем Єп. Ортинського, відтак деканом у Піттсбурзі, 4 роки був головним предсідником „Провидіння", його фінансовим контролером. Продовж 9 літ був редактором і видавцем „Місіонаря", цієї дієцезальним директором Апостольства Молитви. Як парох в Елмайрі Гайтс побудував велику церкву з приміщенням для школи. Продовж 55 літ праці в Америці завжди підтримував зв'язки з рідним краєм, виступав в його обороні, підтримував морально й матеріяльно, а по ІІ-ій світовій війні зорганізував в Елмайрі Укр. Кат. Пост Ветеранів ч. 1178, що допомагав нашим скитальцям, був їхнім правним дорадником і опікуном. Скрізь де працював здобув собі щиру любов своїх парохіян за своє батьківське серце, ревну опіку та всебічну поміч. Вкінці о. Н. Вояковський подарував о. Ювілятові ікону Матери Божої.

Після того о. Ювілят подякував усім за несподіванку. 57 літ працює для слави Божої, для добра Укр. Кат. Церкви та народу, і цю працю вважає своїм обов'язком. Найбільше уваги звертав і звертає на молодь і дітвору, щоб духом і серцем були українцями, щоб почувалися до українського роду. Закликав до збільшення жертвенности на укр. церковні й національні цілі. Народився у свято Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії, був висвячений на Свято Покрови, ціле своє життя працював під Покровом Пречистої, і їй завдячує все, що зробив у душпастирській праці.

Відбулося традиційне краяння й ділення між учасників „ювілейного" торта. Парохіяльний хор відспівав багато разів многоліття, „О, хто, хто Миколая любить" і ін. релігійні пісні. Парохіяни з дітьми заповнили цілу церковну залю. Всі раділи, що могли відзначити ювілей такого заслуженого й загальнолюбленого отця духовного, що за 3 роки своєї ревної душпастирської праці в Трой об'єднав усіх парохіян, затер усі різниці між давніми і новими емігрантами, зорганізував парох. школу, співпрацював активно з Відділом УККА, опікувався Пластом, шкільною дітворою, релігійними організаціями, переводив ревно всі збірки, брав участь у всіх наших імпрезах, не зважаючи на свої літа. Їздив з прощею до Словтсбургу, на посвячення Семинарії у Стемфорді. Завжди був солідним платником Національ. Фонду УККА. Кожної неділі заохочує до читання „Шляху", звертаючи увагу та обговорюючи найбільше замітні статті. Тому парохіяни Трой справді цілим серцем відзначили ювілей свого отця пароха, бажаючи йому ще многих літ працювати у Христовому Винограднику.

Р. К.

АНДРІЙ ДОБРЯНСЬКИЙ

Андрій Добрянський

В руках програма концерту в Лінкольн Сентер у Ню Йорк Стейт Тіатер з 13-го вересня 1964. Оркестра Музичного Театру Лінкольн Сентер, диригент Франц Аллерс. Поміж іменами співаків з Метрополітен Опери як Джоан Клементс — сопрано, Вілліям Волкер — баритон і між ін. читаємо: арію Греміна з опери Чайковського „Євген Онєгін" виконує „Андрій Добрянський" — бас баритон. — Наш Андрій, що на кожний заклик являється на „українському давтанні" на проби хору „Думка" до Народнього Дому, чи до церкви св. Юра співати на шлюбах своїх товаришів з хору, чи знайомих, так добре відомий нашій громаді як соліст „Думки" у багатьох концертах у Ню Йорку, Клівленді, Шикаґо, Вашингтоні, в опері „Відьма", в концерті СУХА в пошану М. Лисенка і др.

І не може, уроджений у Львові Андрій, син відомого громадського діяча Аґатона і Дори з Винницьких — скрипачки в оркестрі Львівської Опери — бути іншим, бо вже змалку причарували його вистави Українського Оперного Театру у Львові, та вирили п'ятно у його душі на ціле життя.

Опинившись на чужині, по закінченні другої світової війни, молодий Андрій, сам, без батьків, закінчив гімназію в Німеччині, та в 1950 році переселився до Америки і осів в Ню Йорку.

В день працює фізично, а вечорами вчиться співу, бо обдарований він не лише гарним виглядом, але і прегарним, шовковим голосом, а крім того завзяттям і витривалістю.

Згодом Андрій бере участь як соліст в американських „Оператік Ворк Шапс" та в різних, менших оперних компаніях, — його прізвище стає відомим у нюйоркському, американському музичному світі.

Весною цього року, після авдиції у Метрополітен Опері в Ню Йорку дістав три стипендії, а то для лекції співу у проф. Жоржа Дубровського, для корепетирота так званого ковча, у Метрополітен Опера Студіо, та лекції англійської мови у відомого професора д-ра Мічнека, учителя таких світової слави мистців, як Інґрід і др.

Літом цього року після другої авдиції підписав контракт з новоствореною Метрополітен Опера Нешенелс Компані як соліст у ролях бассо буффо, на перший сезон, що розпочинається у вересні 1965 р.

З програмки Метрополітен Опера у Ню Йорку, зі статті під наг. „Увертюра" довідуємося, що генеральним менаджером цієї новоствореної компанії є з відома примадонна Мет. Опери Різе Стівенс і режисер Мет. Опери Майкел Менюел.

Оба мистці, як читаємо у статті: розпочали вже щоденну працю, під батьківським дахом Метрополітен Опери, підбираючи склад персоналу, складаючи порядок проб, і тим самим кладучи підвалини під нову мистецьку організацію, яка буде вартісним вкладом для майбутности Метрополітен Опери, та якої вистави, на високому мистецькому рівні, будуть доступні для багатьох частин країни, які досі не мали змоги бачити вистав Метрополітен Опери.

В міжчасі Андрій Добрянський виступав: 5 листопада ц. р. в університеті в Ню Гейвен в опері Верді „Ріґолетто" під диригентурою маестра Річчі. — 10 листопада ц. р. співав на відкритті сезону Філядельфія Лірік Компані у Філядельфії в опері Пуччіні „Дівчина зі золотого заходу", у якій головні ролі виконували світової слави співаки Дороті Кірстен — сопрано і Франко Кореллі — тенор. Хоч Андрій Добрянський співав другорядну партію, філядельфійський критик Макс де Сіґавенпі відмітив красу його голосу та гарне виконання. — 24 листопада ц. р. наш Андрій ілюстрував доповідь знаного музиколога Голдовського на тему Бориса Годунова Муссорґського — аріями Бориса і Варлаама, яка то доповідь відбулася в Метрополітен Мюзеум оф Арт в Нью Йорку.

3-го лютого 1965 року співатиме знову у Філядельфії в опері Р. Штравса „Сальоме", де головну ролю має співати Бріджід Нільсон.

Тішимося, що Андрій Добрянський — сам, без близької рідні, зданий виключно на власні сили, без жадної помочі, не потонув у мистецькій мілизні, а спливає на верхи.

Великий, дзвінкий, але теплий голос, вроджена музикальність, гарна сценічна поява вкупі із завзятою працею та витривалістю дають нашому Андрієві можливість осягнути намічену мету.

Віримо, що швидко ім'я „Андрій Добрянський" появиться на афішах Метрополітен Опери, поміж найкращими співаками світу. Щасти, Боже!

Л. Л.

ЗАКЛИК В СПРАВІ ВИДАННЯ НАУКОВИХ ПРАЦЬ ПРОФ. ОЛ. ОГЛОБЛИНА

Ню Йорк. — Створена при Історично - філологічно-філософічному Відділі УВАН у ЗДА Комісія для організації фонду на видання неопублікованих праць проф. д-ра Олександра Оглоблина проголосила заклик такого змісту:

Дня 7 грудня 1964 року сповнилось 65 літ з дня народження Олександра Петровича Оглоблина; водночас минуло 45 років його наукової діяльности.

Науковий доробок Ювілята, одного з найвидатніших сучасних українських істориків, становить 253 друковані праці. 65 наукових праць у рукописі, готових до друку, чекають на можливість публікації.

Трудно примиритись з думкою, щоб цей недрукований науковий доробок проф. Оглоблина лежав нерухомим мертвим капіталом, особливо тепер, коли історична наука в Україні, з часу її розгрому в 30-их роках, зведена майже нанівець, а на еміграції обмеженість джерельного матеріялу утруднює створення нових наукових праць з історії України.

З багатьох недрукованих праць проф. Оглоблина треба було б в першу чергу видати бодай шість таких його монографій, які істотно збагачують наше знання минулого України:

1. Українська історіографія ХХ століття.
2. Люди Нової України (збірка історично-біографічних нарисів).
3. Україна в часи гетьманів Івана Скоропадського і Павла Полуботка.
4. Студії над „Історією Русів".
5. Українська кріпацька фабрика ХУІІІ-ХІХ ст.
6. Історія металюргії Правобережної України ХУІ-ХІХ століть.

Ми переконані, що наше громадянство найліпше вшанувало б працю і заслуги нашого Ювілята збиранням фонду, достатнього на те, щоб видати ці його шість монографій.

На кошти реалізації перших видань можна було б видати решту недрукованих праць Ювілята.

Комісія для організації фонду на видання неопублікованих праць проф. Оглоблина закликає українців скласти, хто скільки може, щоб це видання уможливити. Вільна історична наука України не має сьогодні іншого матеріяльного джерела для видання її доробку як добровільні пожертви вільних українців. Окремі особи чи групи й організації можуть взяти на себе честь зафундувати в цілості видання того чи того тому праць нашого видатного історика.

Імена всіх жертводавців будуть оголошені в кінці кожного надрукованого тому монографій Ювілята.

Пожертви і листи з зазначенням, що це дар для фонду видань праць проф. О. Оглоблина, просимо надсилати на адресу:

The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S., Inc., 206 West 100 th Street, New York, N.Y. 10025.

За Комісію при Історично-філологічно - філософічному Відділі УВАН у ЗДА для організації фонду на видання неопублікованих праць проф. Олександра Оглоблина:

Олександер Архимович — Почесний Голова Комісії,

Василь Омельченко — Діловий Голова Комісії,

Любомир Винар, Всеволод Голубничий, Любов Дражевська, Олександер Домбровський, Іван Замша, Григорій Костюк, Юрій Лавриненко, Володимир Міяковський, Омелян Пріцак, Іван Решетар, Іван Лисяк-Рудницький, Іван Світ, Леонід Соневицький, Юрій Шевельово — члени Комісії.

Свято Крут в Шикаго

7 лютого 1965 р. відбулося Свято Крут зорганізоване молодечими організаціями міста Шикаґа. Кожна молодеча організація мала певну функцію і совісно виконала своє завдання. Зокрема ефектовно прикрасив сцену Р. Завадович (мол.) — Пласт. Старше громадянство та члени Пласту, МУН-у, ОДУМ-у, ТУСК, „Обнови", СУМА ім. Крут, СУМА ім. Павлушкова, ТУСМ, і Студентської Громади прийшли віддати свій поклін героям Крут.

Свято започаткувалось співом українського національного гімну. Пластун Іван Ґула пригадав студентам, що Крути є взором та прикладом для української молоді. Сьогодні ми не можемо боротися фізично проти свого ворога, але ми мусимо присвячувати своє знання, працю і життя для України.

Реферат під заголовком „Крути — День Українського Студента" виголосив Богдан Боднарук представник ТУСК „Обнови". Він говорив про 29 січня 1918 р., коли безжурні студенти перемінились у борців, які добровільно віддали своє життя для Держави.

Доповідач проаналізував бій та героїв „абсурду" і їхнє значення в історії нашої нації. Молодь своєю жертвою і ділом збудила нарід і лишила для нас світлий момент, який є у військовому сенсі програним боєм, але духово — це перемога, яка кличе студентство до дальших зусиль.

Виростає нове покоління, яке піде слідами героїв та виграє бій почитий під Крутами.

Фортепіянове сольо „Революційний етюд" — Ф. Шопена та „Прелюдія" — Гріґа Наталки Гораєвської з Укр. Студентської Громади створили святкову атмосферу. Л. Окрух з СУМА ім. Крут задекламувала вірш „Крути" — Босслава. Квінтет ОДУМ-у — В. Тарасенко, В. Горб, К. Шибря і Л. Романенко — співали пісні „Зелений гай, па хуче поле" і „Видиш брате мій", які зворушили публіку.

Монтаж „На перехресті" з творів О. Кобця і С. Черкасенка помогла приготовити пані Турянська. Монтаж почався деклямацією О. Сацюка (Пласт) про героїв Крут. У формі вірша відігралася трагедія української матері, яка виростила чотирьох синів і віддала їх Україні. Вона лишилась сама і на перехресті шляхів питає вітрів — де її сини? І з далека вітри приносять голоси синів, які не можуть прийти до мами, бо служать Україні і за неї гинуть.

Лиш наймолодший син приходить до мами і присягає їй, що він і мільйони таких як він напевно здобудуть Українську Державу. В монтажі брали участь — У. Симчишин — Пласт, П. Крутяк — СУМА, Л. Дорошенко — МУН, В. Ковальчук — ОДУМ, і. І. Гікава — ТУСМ. Сумівська оркестра під диригентурою Р. Поповича заграла „Гей у лузі червона калина" і „Гей повстанці" та закінчила Свято молитвою „Боже Великий".

Свято молодь організувала, молодь виступала і у великому числі молодь була присутня, чим показала, що Свято Крут є дійсно Святом Молоді.

І. Гікава

В Клівленді засновано секцію викладачів історії американських середніх шкіл

Клівленд. — 10 лютого тут в приміщенні Інституту Східньо-Европейських Наук при Джан Керол Юніверситі відбулися організаційні сходини Секції викладачів історії при НТШ. Голова місцевого відділу НТШ, проф. д-р М. Пап підчеркнув важливість створення Секції Викладачів Історії Американських Середніх Шкіл при Науковім Товаристві ім. Шевченка. Він згадав, що побажаним є, щоб такі самі Секції були створені в інших стейтах Америки. Від організаційного Комітету проф. А. Кармазин відчитав привітального листа від голови НТШ, проф. д-р Романа Смаль-Стоцького та керівника Історично- Філософічної Секції, проф. д-ра М. Стахова, в якім листі Управа НТШ, бажаючи успіху, завважила, що „цілі, які поставила собі секція — є незвичайної ваги і на часі."

В організаційних сходинах взяли участь і підписали членські заяви слідуючі професори американських середніх шкіл: Дарія Голубець, М. А. — Джан Керол Юніверситі (Велі Фордж Гай Скул); Мотря Грушкевич, Б. А. — Нотр Дейм Коледж (Ст. Пітер Гай Скул); Люба Стецяк, Б. С. — Кент Стейт Юніверситі (Емпаєр Дж. Гай Скул); Адріян Кармазин, М. А. — Джан Керол Юніверситі (Незерет Акедемі); Юрій Кульчицький, Б. С. — Кент Стейт Юніверситі (Арчбішоп Гобен Гай Скул); Богдан Футей, М. А. — Вестерн Різерв Юніверситі (Гленвел Гай Скул).

В дискусії всі присутні забирали голос. Рішено, що за найважнішу ціль Секція ставить собі належно і правдиво з'ясовувати східньо-европейські проблеми та опростовувати неточності в шкільних підручниках, журналах і т. п.

Відмічено звертати увагу на саме навчання східньо-европейської історії в школах, де є затруднені члени Секції. Запляновано на 1965 р. дві інформативні зустрічі з нашим громадянством. Перша така зустріч відбудеться при кінці квітня в формі панелі і буде мати за тему „Українська проблема в середньошкільних підручниках історії." Друга панеля заторкне „важливості історичних студій та їх можливості в Америці".

Рішено написати листи до авторів і видавництв всіх середньошкільних підручників історії, які негативно інтерпретують або і ігнорують українську проблему в своїх публікаціях. До цих листів буде долучена бібліографія, яку виготовлять члени Секції.

Маємо нав'язати контакти з всіма викладачами історії українського походження в Америці.

Зголошуватись на адресу: Adrian Karmazyn, 2303 Saratoga Avenue, Cleveland, Ohio 44109.

Всім Побратимам Гетьманцям, Побратимам по зброї, Приятелям і Друзям подаємо сумну вістку, що 22-го лютого 1965 р. в лікарні у Вашингтоні, Д. К., після тяжкої недуги упокоївся в Бозі, на 68-му році життя

бл. п. ІВАН ОЛІФЕР

нар. 30-го січня 1896 р. у Києві, Україна, б. сотник Української Армії, учасник Визвольних Змагань України.

ПОХОРОН в середу 24-го лютого 1965 р. на цвинтарі Рок Крік у Вашингтоні, Д. К.

ДРУЖИНА І ПРИЯТЕЛІ

†

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 20 лютого 1965 року після довгої і важкої недуги, прийнявши Найсвятіші Тайни відійшов у Вічність наш Найдорожчий

СИН, МУЖ, БАТЬКО, БРАТ І ШВАҐЕР

б. учасник боїв під Бродами, б. голова Братства Укр. Дивізії, б. секретар ОДВУ і член УНСоюзу Відд. 387

бл. п. ВАСИЛЬ ЛАБА

родом зі села Годині, Мостиського повіту, проживши 50 років.

Похоронні обряди відбудуться: — ПАНАХИДИ в понеділок і вівторок о год. 7:30 веч. — ПОХОРОН в середу, 24-го лютого 1965 р. о год. 8:30 рано з похоронного заведення Павла Гарріса, 954 Клиффорд Аве. до укр. гр.-кат. церкви Богоявлення при Картер вул., а відтак на місцевий цвинтар.

Безмірним горем прибиті:

СТЕФАНІЯ — дружина
ТЕТЯНА і ЮРІЙ — діти
д-р ТОМА ЛАБА з Родиною — брат
БОГДАННА і БОГДАН ЛЕЙБИЧІ з Родиною — шваґри
МАМА, БРАТ і СЕСТРА на Рідних Землях

†

Ділимося сумною вісткою з Рідними і Знайомими, що в понеділок, 22-го лютого 1965 р. в Порт Джервіс, Н. Й. упокоївся в Бозі наш Найдорожчий ТАТО І ДІДУСЬ

бл. п. ДАНИЛО ПОКІТИНСЬКИЙ

нар. 19-го листопада 1878 р. в Кракові, проживши 86 років, пенсіонер залізнодорожник Lackawanna Railroad, член церкви Пресв. Діви Марії в Порт Джервіс, член 198 Відділу УНСоюзу та член Б-ва Carman Railroad.

ПАНАХИДА буде відправлена в четвер 25-го лютого о год. 8-ій веч. в пох. заведенні McAndrew Funeral — 48 Sussex St., Port Jervis, N. Y. ПОХОРОН в п'ятницю, 26-го лютого 1965 р. о год. 10-ій ранку з церкви Пресв. Діви Марії.

В глибокому смутку:

сини — ІВАН, Порт Джервіс
МИХАЙЛО, Балтімор
АНДРІЙ, Лейквуд
доньки — ДЖОСЕФ МОРРІС
ҐЕРБЕРТ ДЖЕНКІНС
11 внуків і 8 правнуків

†

Ділимося сумною вісткою з Українською Громадою і Друзями, що в суботу 20-го лютого 1965 р. несподівано помер на 58-му році життя

бл. п. мгр РОМАН ГРИЦАК

Похорон відбувся 23-го лютого 1965 р. на католицькім цвинтарі у Вілімантик, Конн.

Горем прибиті:

ЯНОВИЧ ІРЕНА — сестра з дому ГРИЦАК
ЯНОВИЧ МИХАЙЛО — шваґер
Сестра ЙОАННА — сестрінка
В Польщі — Мати ЄЛИСАВЕТА
Сестра ЛІДА

Олекса ГРИЩЕНКО

МОЇ ЗУСТРІЧІ І РОЗМОВИ З ФРАНЦУЗЬКИМИ МИСТЦЯМИ

Від Редакції: Надрукована в числі „Свободи" з 24 лютого ц. р. третя частина спогадів Олекси Грищенка, була поміщена через технічний недогляд без початку спогаду про мисткиню Матильду Амос. Тому теж ця частина буде повторена знову в належному порядку після правильного надрукування пропущених розділів спогадів у сьогоднішньому й завтрішньому числах „Свободи".

(3)

Я розказував йому, що в Греції я побував скрізь, де міг, працював, ходив пішки по білих дорогах у Дельфах, по божественних високих горах, був в Олімпії, в Епідаврі, в Мікенах, у Коринті; їздив у Пелопонез, бачив Спарту, два місяці прожив, працюючи із запалом, у Містрі. Розказав мою пригоду з черницями, у догляді яких були всі церкви в знаменитому останньому притулку візантійської культури. *)

— Містра, яку ви добре знаєте, — кажу Вітморові, — то справжнє гніздо на терасах стрімчастих гір. Скелі, сріблясті оливкові гайки, запашні кущі — і поміж ними подивугідні великі палати, замки, будинки з червоного граніту і цегли. Якийсь хлопчик кине в прірву камінюку, і летить вона, наче куля, із страшенним гуркотом. Така каменюка кілька раз мало не вбила мене.

— Ох, бандити, — гнівався Вітмор і ляскав чи плескав долонями.

— У першій церкві на долішній терасі, — розповідаю далі, — фрески великої краси, з кінця 15 віку; в них так і квітне славна традиція ренесансу Палеологів у Царгороді, що створив там знамениті мозаїки Кахріє Джамі. Щоранку ходив я на часок у ту церкву, працював, на самоті насолоджувався, робив копії з фресок. Лазив по драбині, розглядав на високих плястрах фреску за фрескою. Аж одного ранку чую внизу крик: „вазісте, вазісте!", наче чорні галки, кричали черниці, дорікали, погрожували. Я відразу догадався, що я тут не перший робив таке „чудо". Як знаєте, — кажу Вітморові, — частина фресок зникла під сірою плівкою якогось грибка. Отож, вистачило повести вогкою губкою по сірій стіні, і образ, наче живий, воскресав. Та за хвилину вода випаровувала, і міраж палаючих фарб і неперевершеного стилю містерійно знову щезав.

— Найкраще збереглися, — розповідаю далі, — фрески у вівтарній частині. Від одного краю до другого вузького проходу у формі підкови проходила процесія янголів у білих сутанах, із золотими чашами на головах, вкритими білими квадратовими серпанками. Це був справжній модерний шедевр візантійського мистецтва, повний напруженого ритму і кольору. Саме перед моїм приїздом до Містри працювала там славетний французький візантолог Габріель Мілле з дружиною й помічниками — ціла офіційна експедиція. Жили вони в Містрі чотири місяці, описуючи всі церкви, архітектуру, фрески.

— Чув я про цю експедицію Мілле, — говорив Вітмор, — але не знав про історію з монашками. А чи знаєте ви монументальний альбом „Містра", — питав мене меценат?

— Аякже, — кажу, — це давня праця, ще студентом вивчав я це видання. Яка шкода, що текст до цього альбому, уявіть, праця довгих років! — ніколи за браком коштів не був опублікований.

Ми говорили про Грецію, про подорожі по Греції, готелі, про греків і їх поведінку. Я розказав, як мене греки кликали „лордосом", коли я ходив дорогами, збиваючи жовтими англійських військовими черевиками їдку білу пилюку. Розповів свою історію з рибкою-султанкою: повів мене якось драгоман з російського посольства в Атенах, сам з Одеси, до свого приятеля, продавця сандалів. Купив я їх добру пару за „дешеву" ціну, подякував драгоманову і сам, залишивши на прилавку свій сачок з султанкою (це „руже" по-французькому) вийшов на хвилинку за двері крамниці купив свіжої цибулі. Вертаюся, а в моєму сачку мокра дірка. Дивлюсь, на полиці за прилавком жеврі́є моя султанка! Подивився я на свій сачок, на ледь приховану рибку і на капелюх продавця в білій шикарній сорочці, здавив серце і вийшов з крамниці. Що ж було казати на такий скандал?

— Греки ласі на свіжу рибку, — сказав професор.

— Та ще й на султанку, — додав я.

Насмішив я, розважив професора, аж він спитав мене, де мої гваші. Як завжди, розклав я на підлозі майстерні низку добрих фінляндських картонів: смілненські верблюди з вигнутими шиями і сумними карми очима на голових як у птахів, турецькі каварні, носії, стамбульські ночі...

*) Після здобуття Царгороду турками в 1453 р., візантійці заснували в Пелопонезі, на півдні Греції, свою нову столицю — Містру.

В-ВО „КРИНИЦЯ" І ЙОГО МИСТЦІ

Кожна виставка образів для маляра, що їх виставляє, є подією і святом. І з цим святом Видавництво українських листівок „Криниця" вітає пані Надію Сомко. Це є також і її маленький ювілей. П'ять літ існування Видавництва „Криниця" і 5 літ співпраці з ним пані Н. Сомко.

В кожній серії „Криниці" було по два образи пані Надії, досі десять репродукцій листівок. Ці листівки тисячами розлетілись тисячами серед нашого люду по Америці, Канаді, Европі і навіть залетіли до Рідного Краю.

Початковою похвальною згадкою про пані Надію Сомко не хочу образити всіх інших достойних співробітників „Криниці", — навпаки, кожний май своїх поважних і численних прихильників: Сергія Кіндзерявого-Пастухова цінять за „Зимовий похід" і за „Нестора Літописця", Бориса Крюкова — за „Діддуся", Івана Кучмака за „Перед бурею" та за „На щастя";

Михайло Мороз своїм образом „Божа Мати, Покровителька Гуцульщини" придбав собі багато прихильників, а від Кисва покійного Василя Кричевського — Це улюблені картки головно наддніпрянок і киянок. Треба ж згадати і покійних — наддніпрянця — І. Жакевича і галицького мистця О. Скрутка. Їхні картки — „Мама йде" та „Тихий закуток" — загально улюблені.

Картки розходяться серед людей різного віку, стану, освіти, звичок та поглядів, то й оцінки бувають різного, а то й цілком протилежного змісту.

Так, наприклад, дехто каже: не малюйте наших волів та корів (картки відомого маляра С. Васильківського), бо це американсько-українській молоді не подобається. Така Україна їм не імпонує. Він хоче мати „Кадилляка", а не її волів!

Але іншій пише: як любо глянути на нашу стару, милу Україну, на її лани, степи та на наші затишні хатки!

Часто картки оцінюються також і з погляду своїх особистих почувань:

Один громадянин пише: я дістав від вас тільки шість карток замість десяти і хотів повернути назад, але побачив картку „Христя з Миргороду", а я сам миргородський, — то посилаю вам доляра.

Ось такі листи. Багато листів . . . і поза тим, багато добрих побажань і порад: видайте наші чудесні красвиди України, видайте картини наших історичних подій, серію наших письменників, серію наших військовиків тощо.

Розуміється, все це дуже потрібне, і, навіть, не є таке неможливе при скромності та ідейності наших малярів, не потрібно навіть десяти тисяч долярів. Але ж і ті дрібні гроші треба мати. . .

Одначе, за цими листами та за „Криницею", ми забули про Ювілятку та її виставку.

Нинішня виставка образів пані Н. Сомко в Академії Наук репрезентує поверх сорок її праць. Тут маємо пейзажі, квіти, жанрові образи та картини історичного характеру.

На історичні теми є на виставі кілька безперечно цікавих образів, але важко теоретично говорити про малюнки, їх треба бачити. Виставка відчинена денно до 6 березня ц.р. в будні дні від 4-7-ої, в суботу й неділю від 12 до 7-ої.

У виставці бере участь і чоловік пані Надії. Як належить джентельменові та українському чоловікові — перше місце жінці. А чоловік малює скромно почекати... Все ж, доповненням і урізноманітненням виставки є портрети роботи п. С. Макаренка. Він, як і його дружина, закінчив Київський Мистецький Інститут і удосконалювався в Італії, і вибрав своїм фахом — портрет. Як зазначають мистці, це найважчий й відповідальний фах. На виставці в Академії Наук можемо оглядати його великі полотна, переважно елегантних жінок, а з знайомих постатей — портрети — Тараса Шевченка, В'ячеслава Липинського, нинішнього президента УВАН — проф. Архімовича, нашого мистецтвознавця проф. Горняткевича і ред. Є. Зиблікевича.

Віктор Приходько

Свято Державности в Клівленді, Огайо

7 лютого Клівленд відсвяткував роковини проголошення самостійної Української Народньої Республіки. Свято відкрив голова Українських Злучених Організацій Клівленду п. Тарас Шмагала, який відчитав проклямації губернатора стейту та мейорів Клівленду та Парми. З вартісною святочною промовою виступив член молодої генерації наших педагогів Адріян Каризин, професор історії в Назарет Акедемі в Пармі.

Школа українознавства дала двоє із своїх найкращих деклематорів, Миросю Мудрак та Ігора Оліяра. Музичну частину свята обслужив хор „Дніпро". Солістки, Надія Якимцов, сопран та Олена Кондратенко, альт співали при акомпаніменті проф. Ю. Яремкевича, а хор при акомпаніменті п. Марти Савчак закінчив програму патріотичними піснями. Англомовна преса Клівленду живо інтересувалась святкуваннями.

„Клівленд Пресс" помістила нотатку про підготовку свята та заповіла більшу статтю про українські проблеми. „Клівленд Плейн Ділер" вислав на свято свого кореспондента. На внесок презгента свята П. Карказина управа призначила частину доходу із свята на закупно англомовних книжок про Україну для роздачі до бібліотек у середніх школах Клівленду.

Н. Н.

Українська Літературно-Мистецька Клюб

● З Українського Літературно-мистецького Клюбу в Нью Йорку повідомляють, що в найближчу п'ятницю 26 лютого ц.р. відбудеться вечір, присвячений 47-им роковинам Берестейського договору. Борис Ржелецький прочитає уривок своїх спомин „Перша зустріч з німецьким військом на території України" і ред. Іван Кедрин-Рудницький промовлятиме на тему „Світла й тіні Берестейського договору". Початок о год. 8 веч.

Річні Загальні Збори „Української Централі" в Пасейку, Н. Дж.

31-го січня відбулись Річні Загальні Збори з приводу 5-ліття існування „Української Централі" в Пасейку. З того приводу прибула на Збори велика кількість громадян. Українська Централя в Пасейку стала бастіоном української культури, важко нині собі уявити життя української громади без „Укр. Централі".

Відкриваючи Збори, довголітній голова Іван Хомко привітав гостей, панів — Рибчук, та ред. Ямняка і запропонував вислати привіт Їх Еміненції Кардиналові Йосифові Сліпому, що його присутні прийняли з одушевленням, відспівавши „многоліття". Зредагований лист ред. Ямняком прийнято оплесками. Від присутніх зібрали $153 і. додавши до $300, вислано Їх Еміненції до Риму.

Президником Зборів вибрано п. Я. Петеша. До президіяльного стола запрошено представників місцевих Організацій. Секретар Управи п. Іван Блиха, він же голова 42 Відділу УНС, відчитав протокол. По звіті інших членів Управи, головно рекордового секретаря п. Ст Покори та голови п. П. Хомка, присутні побачили, яку колосальну працю пророблено, скільки труду положено при прибудові домівки, в яких знайшли приміщення молодечі організації. Як видно було із звітів, Укр. Централя мала в 1964 році $70.615.21 прибутку, а $65.217.20 розходів. В розходах прибудівка, довги, морґедж. Голова Контрольної Комісії Юліян Котляр дав внесок на абсолюторію уступаючій Управі. Прийнято її через акламацію, і через акламацію вибрано знову на голову п. І. Хомка, який є душею Укр. Централі. Заступником став п. Ярослав Петеш, секретарем п. І. Блиха. Членами: Мартин, В. Бакалець, М. Брезден, Чернявський, П. Лучка, І. Кодчура, В. Купецький, Масляган, Барна, Олещук, Покора, Хариш, Вацик, Іванків, Долотовський та Палюх. Голова п. Іван Хомко щиро дякував тим людям, які жертвенно трудились при прибудівці Української Централі.

По Зборах присутні пішли до ресторану „Укр. Централі", де жіноцтво приготовило перекуску.

(пнк)

„За Державність" — цінна поява на книжкому ринку

Український Воєнно-Історичний Інститут обдарував нас новою працею „За Державність" т. Х. — збірником матеріялів до історії українського війська й його боротьби за волю українського народу, що оце появився в Торонті під загальною редакцією ген. М. Садовського й мовною — ппор. П. Гавриша.

Видання Українського Воєнно-Історичного Інституту чи пак Українського Воєнно-Історичного Товариства, що були перервані внаслідок 2-ої світової війни, мають вже свою вироблену і заслужену вагу й вартість, а тому з особливим зацікавленням й увагою беремося до читання нового тому.

Статті й спогади, поміщені в 10-му томі, малюють окремі фрагменти геройської боротьби українського народу за свою волю у відродженій державі. Поміщено тут всього 19 статтей і спогадів.

Сам перелік заголовків спогадів говорить нам про важливість заторкнених у них тем.

Далі йде спогад полк. В. Кедровського „В боротьбі за державність", де автор малює початки зародження й організації українського війська, під духовим і фактичним проводом С. Петлюри, найзапеклішого борця за українську самостійну державу.

Ген. О. Греків, у спогадах „Весна 1918 р. в Україні", описує важкі часи, що їх пережила Україна на переломі 1917-1918 рр. внаслідок хаосу й анархії, сіяних скомунізованими солдатесками та агресії російських большевиків.

„Від автономії до суверенности", ппол. Ю. Ківерчука, переповідає події від вибуху березневої революції 1917 р., створення Української Центральної Ради, поборованої Рос. Тимчасовим Правительством.

Сотник-інж. П. Дубрівний в спогаді „Сірожупанники" розповідає про життя українських вояків у нім. полоні.

У спогаді: „1920 рік", ген. М. Крат малює події, які відігрались над Вислою в обороні Варшави перед большевиками та участь у цій обороні армії УНР, тодішнього союзника Польщі, опісля зрадженого нею.

Підпоручник І. Зварич у спогаді: „Київська інженерна юнацька школа" розповідає про цю школу та про відхід школи —без відповідного вишколу на фронт і трагічний її кінець за дротами в польських таборах інтернованих.

У спогаді „В Зимовому поході" — 1919-1920 рр. — сотник В. Сім'янців описує одисею Української Армії у Першому зимовому поході та її сутички з большевиками й денікінцями.

Пполк. Гр. Маслівець у спогадах про „Гордієнківський кінний полк" розповідає про участь цього полку у відбудові й обороні рідної державности.

Спогад майора С. Левченка „Переможний бій Окремої кінної дивізії під містечком Сиків 10 листопада 1920 року" стосується до часу змагу з большевиками тоді, коли польський союзник з Варшавського договору зрадив Україну, потайки домовившись з Москвою і поділившись з нею українськими землями.

Підполковник В. Задоний, у спогаді: „Московська навала", описує геройську оборону вояків української армії, пополіч з селянськими відділами „Народного Фронту", проти московсько-большевицької навали під Тетієвом у червні 1920 р.

В „Летючій сотні"Українського Вільного Козацтва",підполковник А. Куцинський, розповідає про працю в цій сотні в Кременчуку від кінця грудня 1917 р.

У спогаді „Як ми воювали за Австрію, а як за Україну", хорунжий С. Вігун описує важкі часи галицьких українців в часі першої світової війни, про його службу в австрійській армії, а потім в УГА та в з'єднаних арміях УГА-УНР.

Сотник І. Косець, у спогаді: „Фрагмент спогадів з часів збройної визвольної боротьби" розповідає про організування військовика-українців у Петербурзі після березневої революції 1917 р.

„Одна незаписана подія" — спогад козака М. Лисого — це цікавий опис організації „Вільного Козацтва" в Рівному.

Підполковник І. Цапко, в спогаді „Кінний бій під Сидоровом" описує геройський бій українських частин в липні 1920 р., над Збручем і розгром большевицьких частин.

„Кармелюківці" — це спогад майора О. Козловського про цю частину.

Сотник І. Криловецький оповідає про свою участь у визвольній війні від літа 1918 року, його службу в „Вільному Козацтві", „Чорноморському Коші" і „Запорізькій Січі", у постійній боротьбі з большевиками і махнівцями, про його коротку науку в Юнацькій школі.

У „Карпатській Січі" д-р Ст. Росоха — сам співтворець цієї військової організації, описує як створилася вона для боротьби з мадярськими й польськими терористами.

Суддя Віктор Завадський у спогаді „Генерал Володимир Сальський" малює видатну постать цього українського генерала.

При кінці —книжки поданий зміст перших 9 томів „За Державність", які появились до 1939 р. Оце багатий зміст Х. тому „За Державність", цієї цінної і, можна сказати, розкішної, 256-сторінкової книжки, великого формату, з додатковими 17 вкладними листами з світлинами видатних українських військових і державних діячів, та двома схематичними малами бойових позицій української та ворожих сторін. За цю книжку наша спільнота може бути тільки вдячна Українському Воєнно-Історичному Інститутові в Торонті.

А українська спільнота заманіфестує свою підтримку тим, що розкупить книжку.

Д-р І. М. Новосівський

Збори Відділів Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 28-го ЛЮТОГО 1965 р.

НЮАРК, Н. Дж. Загальні збори Т-ва Орлик — 27 Відд. в год. 1-ій по пол. в приміщенні школи св. Ів. Хрестителя при Сенфорд і Айві. — Управа.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліф. Річні збори 237 Відд. о 3-ій год. по пол. в домі Укр. Культур. Осередку, 4315 Мелроз Ave. Буде річний звіт і вибір нового уряду на 1965 р. Проситься членство прибути. — М. Новак, предс., І. Красинський, кас., П. Сильчак, секр.

ОМАГА, Небраска. Річні збори Т-ва Згода — 345 Відд. в год. 4-ій по пол. в громадській домівці. На порядку нарад: Звіт Управи та вибір нової на 1965 рік. Проситься членство прибути. — П. Ващишин, предс., Д. Війтик, секр., С. Ванас, кас.

ТАРЗАН, ч. 5391. Мавпа атакує!

Тарзан звільнив мавпу і швидко відсунувся набік...

Дозволивши сміливому малому воїнові вискочити і викликати бестію на змагання!

Нагло мавпа, ричачи запіненим ротом, скочила вперед, щоб розчавити кволого чоловічка.